

Paweł Marek

doktorant, Wydział Prawa, Administracji i Stosunków Międzynarodowych,
Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego

**Sprawozdanie z Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej
„Rola i znaczenie biegłego
w polskim systemie prawnym”,
Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie,
14 marca 2018 r.**

14 marca 2018 r. na terenie Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie z inicjatywy Wydziału Prawa i Administracji UWM oraz tamtejszego Koła Naukowego Postępowania Karnego „Accusatio” została zorganizowana Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Rola i znaczenie biegłego w polskim systemie prawnym”. Celem konferencji było omówienie działalności i roli biegłego sądowego w postępowaniu karnym, cywilnym oraz administracyjnym, a także rozważania na temat jego wpływu na wynik sprawy. Waga wydarzenia przyciągnęła znaczną liczbę uczestników, w wyniku czego utworzono sesję plenarną ekspercką (w której uczestniczyli teoretycy i praktycy oraz ci, którzy praktykę zawodową łączą z pracą na uczelni¹) i aż dziesięć paneli, w których brali udział studenci oraz doktoranci – w trzech punktach UWM: Centrum Konferencyjnym, Bibliotece Uniwersyteckiej oraz Centrum Humanistycznym.

Konferencję uroczyście otworzył wiceprezes i członek Rady Naukowej Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Kryminalistycznego dr hab. Jarosław Moszczyński, prof. UWM. Po przywitaniu gości życzył wszystkim owocnych rozważań i dyskusji w poszczególnych panelach. Podkreślił również znaczenie samego wydarzenia.

Sesję ekspercką zainaugurował prof. Jarosław Moszczyński referatem *Polskie Towarzystwo Kryminalistyczne. Dylematy opiniowania w ramach ekspertyz*

---

¹ Autor sprawozdania uczestniczył w sesji plenarnej oraz w panelu, podczas którego wygłosił referat, a następnie wziął udział w wybranych – przedstawionych tu – sesjach.

kryminalistycznych. Autor przedstawił i omówił działalność Polskiego Towarzystwa Kryminalistycznego, a następnie skupił się na ekspertyzie daktyloskopijnej, badaniu pisma ręcznego oraz profilowaniu DNA. Referent omawiał kolejno istotę poszczególnych badań, a także możliwe zagrożenia towarzyszące opiniowaniu przez biegłego oraz standaryzacji². W związku z referatem pojawiło się pytanie mecenas Hoa Dessoulavy-Śliwińskiej na temat materiału porównawczego oraz opinii kategoriycznych w badaniach pisma ręcznego. W odpowiedzi referent zaznaczył, że tekst porównawczy powinien być odpowiednio długi i napisany tym samym narzędziem pisarskim co tekst opiniowany, pozostaje natomiast problem powtórzenia emocji towarzyszących pisaniu tekstu do kogoś (inaczej piszemy, spiesząc się, inaczej, gdy piszemy do kogoś bliskiego lub do urzędu). Z kolei sama opinia może być zbliżona do opinii kategoriycznej, ponieważ każdą opinię można podważyć.

Podczas VII panelu, któremu przewodniczyła mgr Ewa Dymek (UWM), pierwszy referat wygłosił Mateusz Tomczak (UWM), który pracę *Ocena opinii biegłego jako środek skutecznej reklamy* zaczął od stwierdzenia, że „najlepsza reklama to taka, o której nikt nie wie”, a następnie omówił sprawę odszkodowania od firmy Marlboro dla wdowy, której mąż palił papierosy tej marki, w wyniku czego zmarł na raka płuc. Firma przedstawiła dwie skrajne opinie: że palenie papierosów faktycznie szkodzi oraz że nie mają one wpływu na zdrowie – oczywiście nagłośniono tę drugą, dzięki czemu sprzedaż wzrosła. Jako następna Izabela Staniak (UWM) w referacie *Organizacje zrzeszające biegłych w polskim systemie prawnym* przedstawiła rozporządzenia i ustawy, w których omawia się kwestię biegłego, a także raport Najwyższej Izby Kontroli. Kolejno wskazała najważniejsze polskie stowarzyszenie zrzeszające biegłych, po czym zaprezentowała ich statut, struktury oraz cele. W dalszej kolejności głos zabrał mgr Paweł Marek (KAAF) z referatem *Instytucje zrzeszające biegłych i ich statut a jakość opinii*, poddającym analizie zagadnienie wiadomości specjalnych, kategorie podmiotów, statut biegłego w prawie polskim, problem jakości opinii (brak aktualnych i potwierdzonych certyfikatów lub akredytacji) oraz kwestie wynagrodzeń biegłego. Wystąpienie Dominiki Zalewskiej (UWM) z odczytem *Dopuszczenia dowodu z opinii biegłego z urzędu w procesie cywilnym* zawierało omówienie wyroków Sądu Najwyższego, porównanie postępowania procesowego i nieprocesowego, a także zasady kontradyktoryjności i dyspozycyjności wraz z warunkami takiej opinii. Następnie głos zabrała Paulina Piędziak (UWM). Jej referat *Kryterium oceny dowodu z opinii biegłego w postępowaniu cywilnym* zawierał analizę orzecznictwa Sądu

² Standaryzacji w znaczeniu: wprowadzenie jednolitych norm podczas przeprowadzania badań.

Najwyższego i sądów powszechnych, a także wartości opinii w postępowaniu cywilnym, która to opinia powinna zakończyć się uzasadnieniem biegłego. Autorka omówiła również przypadki opinii niepełnych oraz problem nieatestowanego sprzętu i nowatorskich metod badawczych. Jako ostatnia wystąpiła Aneta Szczepańska (UWM), przedstawiając referat *Wadliwość opinii biegłego*. Zdefiniowała instytucję biegłego i jego rolę, jak również sytuacje, w których opinia jest nierzetelna lub opóźniona, załączając listę najważniejszych zasad jej sporządzania. Na zakończenie przeprowadzono dyskusję dotyczącą problemu biegłych prywatnych, wynagrodzenia za sporządzane opinie oraz sytuacji, kiedy opinia jest przeprowadzana za pomocą nowych, dotąd niepotwierdzonych metod badawczych.

Podczas VIII panelu, któremu przewodniczyła mgr Anna Kołakowska (UWM), Weronika Baran (UMK) w odczycie *Standardy przesłuchania małoletniego pokrzywdzonego w charakterze świadka z udziałem biegłego psychiatry* zamieściła ocenę przesłuchania nieletniego, wyjątki dopuszczające więcej niż jedno przesłuchanie oraz rolę w tej czynności biegłego psychiatry. Podkreśliła wagę stopnia rozwoju i wieku dziecka, konieczność wzięcia pod uwagę jego potrzeb oraz pory dnia. Jako następna Aneta Langer (UŚ) przedstawiła pracę *Ocena wiarygodności zeznań małoletniej ofiary przestępstwa na tle seksualnym przez biegłego w postępowaniu karnym*, zawierającą przekaz, zgodnie z którym młodsze dzieci często nie wiedzą o byciu wykorzystywanym seksualnie, starsze natomiast mogą takie wydarzenia ze swojej świadomości wypierać. Ważnymi czynnikami wpływającymi na ocenę wiarygodności zeznań dziecka są również: stres pourazowy, możliwa depresja, okres, w którym dziecko było wykorzystywane, oraz rodzaj relacji między dzieckiem a jego matką. Wykład zawierał także informacje na temat sposobu, w jaki biegły powinien zadawać małoletniej ofierze pytania. Po Anecie Langer głos zabrała mgr Ewelina Lewandowska (UWM) z odczytem *Rola biegłego psychologa w opiniowaniu seksuologiczno-sądowym*. W pierwszej kolejności przedstawiła kryteria kompetencji biegłego seksuologa oraz psychologa (jednocześnie porównując obu biegłych), a także ich prawa. Wypowiedziała się również na temat opinii katagorycznych (według prelegentki w takich przypadkach są one błędne), roli wywiadu środowiskowego oraz testów seksualności. Ponadto wyraziła opinię, że prawnicy (zwłaszcza sędziowie) nie rozumieją tychże opinii i poprzestają na lekturze wniosków końcowych. Jako następna wystąpiła mgr Dominika Boniecka (UWM) z referatem *Udział biegłego w procesie poszlakowym*, w którym omówiła ważność postępowania dowodowego, rekonstrukcji wydarzeń oraz znaczenie dowodu (źródło dowodu, fakt główny, fakty uboczne) i poszlak. Przedstawiła również stosowne wyroki Sądu Najwyższego, podając przykłady

postępowań poszlakowych: śmierć Ewy Tylman i sprawę Krystiana Bali, autora książki *Amok*. Ostatni referat, *Zasięganie opinii biegłych w postępowaniu karnym wykonawczym. Zbędna instytucja czy pomocne narzędzie*, został wygłoszony przez mgr Katarzynę Ziębę (UWr). W swej pracy autorka opisała sytuacje, w których biegli psychologowie i psychiatrzy mogą wydawać opinię w postępowaniu karnym wykonawczym, porównała także liczbę psychologów, psychiatrów oraz seksuologów w kilku okręgach sądów okręgowych (tych ostatnich było najmniej), a następnie omówiła zagadnienia związane z kodeksem karnym wykonawczym, podkreślając niewystarczającą literaturę przedmiotu.

Dziesiątemu panelowi przewodniczył mgr Piotr Aszkiełowicz (UWM), a pierwszy referat, *Przesłanki przyznania wynagrodzenia biegłemu w postępowaniu cywilnym – wybrane zagadnienia z praktyki sądowej*, wygłosił mgr Grzegorz Michalski (UWM). Omówił rangę dowodów biegłego, kwestię wykorzystywania jego opinii oraz wynagrodzenia (rozdzielił przy tym biegłych pracujących pojedynczo oraz w jednostkach naukowych czy specjalistycznych), a także możliwości jego podwyższenia. Następnie Grzegorz Surma (UJ) przeprowadził wykład pt. *Ekspertyza z zakresu historii prawa jako środek dowodowy w postępowaniu cywilnym*. Na początku zadał pytanie, czy taka opinia jest w ogóle możliwa – pojawia się tu problem daty otwierającej historię prawa; według autora taką datą powinien być rok 1918, ponieważ od tego czasu obserwujemy pewną ciągłość w prawie polskim; na koniec autor podał przykłady takich opinii. Jako kolejny głos zabrał Hubert Skierkowski (UWM) z odczytem *Zawód biegłego rewidenta w Polsce w dwudziestolecu międzywojennym*, w którym przedstawił stan prawny buchalterów-rzeczoznawców oraz rewidentów w Polsce, zaczynając od 1884 r., kiedy to w Warszawie zostało założone Towarzystwo Wzajemnej Pomocy Pracowników Handlowych i Przemysłowych Miasta Warszawy. Gabriela Perech (UWM) wystąpiła z referatem *Etyka zawodowa biegłego rewidenta w polskim systemie prawnym*, gdzie omówiła współczesną rolę biegłego rewidenta: kim jest i czym się zajmuje. Referentka przedstawiła również kodeks etyki zawodowej biegłych rewidentów. Kolejny elaborat, *Procesowe narzędzia kwestionowania opinii biegłego*, wygłosiła Arletta Sokół (UWM). Omówiła zakres działań biegłego, procedurę jego powoływania (skupiając się na prawie cywilnym) oraz kwestię uzupełniania opinii i konieczności powołania innego biegłego, w zakończeniu analizując status opinii prywatnych. Jako ostatni swój referat wygłosił przewodniczący konferencji, czyli mgr Piotr Aszkiełowicz (UWM). W odczycie *Opinie biegłego z zakresu ochrony przyrody* przedstawił on przebieg powoływania opinii w postępowaniu administracyjnym oraz stosowny przykład: w 2010 r. sąsiad

zatarował sąsiadowi rów melioracyjny workami, dodatkowo kładąc tam gałęzie, po czym winę zrzucił na bobry. Odpowiednie organy administracyjne powołały biegłego, który miał orzec, czy faktycznie zrobiły to zwierzęta. Biegły nie tylko potwierdził obecność bobrów, lecz na podstawie odnalezionego rzekomo zapachu dowodził, że były one z Augustowa (!). Na tym referacie skończył się zarówno panel X, jak i cała konferencja.

Konferencja przyniosła wymierny efekt w postaci pogłębionej dyskusji dotyczącej statusu biegłych sądowych w prawie polskim. Uczestnicy mieli możliwość wymiany poglądów oraz skonfrontowania swojej wiedzy oraz umiejętności z pozostałymi studentami i doktorantami, a tym samym poszerzenia swojego doświadczenia.